

EDIČNÍ POZNÁMKA

Jak už bylo řečeno v úvodu, antologie zahrnuje především původně časopisecky publikované texty, jen v nemnoha případech jsme se rozhodli pro zařazení článku, který byl poprvé uveřejněn knižně či ve sborníku. Texty vycházející v časopisech či denících však obvykle neprocházejí a ani v letech 1945-48 neprocházely důslednou korekturou; u zařazených textů však jde většinou naštěstí pouze o běžné a nesporné tiskové chyby, které nezpůsobily jakoukoli pochybnost o smyslu příslušných pasáží (interpunkce, chybně vysázené litery, chyby ve vlastních jménech), které jsme opravili a které již v následujících poznámkách podrobně nekomentujeme. Pokud však bylo zapotřebí pro zachování sdělnosti textu zaměnit výraz či doplnit zjevně chybějící slovo, potom všechny takové případy, kterých naštěstí nebylo mnoho, dále zaznamenáváme. Pakliže to bylo možné, konfrontovali jsme zřetelně chybná či pouze nejasná a problematická místa s případnou knižně publikovanou verzí předmětného textu; autorské rukopisy jsme k dispozici neměli.

Veškeré jazykové úpravy vycházejí z platné pravopisné normy, v případě určitého okruhu výrazů (-ismus, diskuse) dáváme přednost jejich tradičně užívané podobě. Nezasahujeme do stylu jednotlivých autorů a do jejich případného osobitého slovníku (J. Morák i jiní). Sjednocujeme transkripci vlastních jmen (Achmatovová m. Achmatová, Pilňak m. Pilňjak apod.), rušíme uvozovky u názvů literárních děl a článků.

V následujících odstavcích uvádíme soupis zařazených textů s příslušnými bibliografickými odkazy a s případnými stručnými komentáři a poznámkami.

Ztráty a nálezy

Václav Černý: Pozdrav mrtvým. Kritický měsíčník 6, 1945, č. 1, s. 9-15.

Projev byl přednesen na tryzně na paměť padlých spisovatelů v Národním divadle v Praze dne 17. června 1945.

Miloš Dvořák: Úvaha první chvíle. Akord 12, 1945/46, č.1, s. 5-9.

Jindřich Chaloupecký: Kultura za okupace. Listy 1, 1946, č. 1, s. 132-134.

s. 16 Ve větě „Ale mohu se dovolat zrovna E. F. Buriana, že se snažil udržet své divadlo za časů protektorátních, i když musil vědět, že se tím vystavuje možnosti perzekuce...“ nahrazujeme výrazem *vystavuje* původní *vysazuje*.

- s. 16 Citovaný text Karla Teigeho pochází z katalogu výstavy Toyen (27. 11.–30. 12. 1945). Teigeho studie je částečně přetištěna ve III. svazku výboru z autorova díla (Praha, Aurora 1994, s. 502-504).
- s. 16 Chalupecký odkazuje k úvodníku E. F. Buriana (bez názvu) v Kulturní politice 1, 1945/46, č. 12, s. 1, v němž autor komentuje údajný soudobý úpadek zájmu o kulturu.

Jindřich Chalupecký: Básník, charakter, politika. Listy 1, 1946, č. 2, s. 298-302.

Timotheus Vodička: Tažení proti katolickým spisovatelům. Akord 13, 1946/47, s. 177-185.

Vodička odkazuje k sérii článků, publikovaných zvláště v E. F. Burianově Kulturní politice, jejichž autoři se soustředí na postoje a činnost některých katolických spisovatelů během protektorátu, obviňují je z kolaborace a skrytě i otevřeně žádají jejich exkomunikaci z literárního života. Rozsáhlou a dlouhodobou debatu zahájil Václav Běhounek články Co hledají v české kultuře? (KP 1, 1945/46, č. 8, s. 1 a 4, 1.12.1945) a Kolaborant před kolaboranty (KP 1, 1945/46, č. 12, s. 4, 5.1.1946); dále do ní přispěl mj. K. J. Beneš článkem A také odhmyzit (KP 1, 1945/46, č. 14, s. 4, 18.1.1946) a opět V. Běhounek glosou Koho budeme vydávat? (KP 1, 1945/46, č. 17, s. 3, 8. 2. 1946). T. Vodička dále odkazuje k článku Josefa Brambory „Nepochopitelný“ klíč (KP 2, 1946/47, č. 4, s. 8, 11.10.1946), který je polemikou se statí Jana Strakoše Mlčení před svatým Václavem (Lidová demokracie 28. 9. 1946).

K problematice socialistické literatury u nás

Zdeněk Nejedlý: Za lidovou a národní kulturu. Var 1, 1948, č. 1, s. 5-21.

Projev byl přednesen na večeru kulturních pracovníků v Lucerně 29. 5. 1945, otištěn byl až po třech letech. Chyby tisku opravujeme podle vydání v knize Z. Nejedlého Z české literatury a kultury (Praha, ČSS 1973, s. 320-337).

Václav Běhounek: Světlo z Východu. Kytice 1, 1945/1946, č. 1, s. 12-17.

Václav Navrátil: O situaci někdejších vzdělanců. Kvart 4, 1945/46, č. 1, s. 33-37.

Václav Černý: Básníková trnitá cesta do socialistické společnosti.

Kritický měsíčník 6, 1945, č. 9-10, s. 233-240.

Miloš Dvořák: Básník a svět anebo postavení umělce-specialisty. Akord 12, 1945/46, s. 149-166.

Václav Černý: Literatura umělecká a literatura užiteková. Kritický měsíčník 7, 1946, č. 1-2, s. 2-7.

Účtování a výhledy – sjezd a jeho ohlasy

Sjezdové projevy jsou vesměs převzaty ze sborníku *Účtování a výhledy* (red. Jan Kopecký, Praha, Syndikát českých spisovatelů 1948), stejně jako většina zařazených ohlasů. U dalších článků, které sjezdu předcházely či hodnotily jeho jednání, uvádíme příslušný bibliografický údaj.

Gustav Bareš: Ke sjezdu spisovatelů. (Několik poznámek o úkolech naší literatury). *Tvorba* 15, 1946, č. 24, s. 369-371.

s. 93 Ve větě „O rodičích se nových vztazích, o nových lidech, *pověst* o velikém budovatelském dile...“ vynecháváme podle smyslu slovo „pověst“.

Projev prezidenta republiky Edvarda Beneše. In: *Účtování a výhledy*, s. 17-27.

Aloys Skoumal: Diskusní vystoupení. In: *Účtování a výhledy*, s. 47-51.

Jan Grossman: Poslání literární kritiky ve společnosti. In: *Účtování a výhledy*, s.163-174.

Bohumil Polan: Poslání literární kritiky ve společnosti. In: *Účtování a výhledy*, s. 175-182.

Ludvík Svoboda: Poslání literární kritiky ve společnosti. In: *Účtování a výhledy*, s. 183-195.

Jan Mukařovský: Zúčtování a výhledy. In: *Účtování a výhledy*, s. 221-229.

Příspěvek byl ve sborníku publikován bez názvu jako autorovo diskusní vystoupení. Název jsme převzali ze zřejmě první publikované verze ve *Tvorbě* 15, 1946, č. 26, s. 408-411. Dále byl článek publikován ve druhém vydání *Kapitol* z české poetiky I (Praha, Svoboda 1948, s. 235-244).

Vítězslav Nezval: Cesta literatury k lidu. In: *Účtování a výhledy*, s. 99-109.

Jan Drda: Cesta literatury k lidu. In: *Účtování a výhledy*, s. 110-117.

Bohumil Mathesius: Cesta literatury k lidu. In: *Účtování a výhledy*, s. 118-124. Poprvé byl článek publikován v *Tvorbě* 15, 1946, č. 28, s. 440-441.

Karel Teige: Umění a lid. In: *Účtování a výhledy*, s. 152-157.

Václav Černý: Cesta literatury k lidu a lidu k literatuře. *Kritický měsíčník* 7, 1946, č. 14-16, s. 312-324.

Článek je autorovou dodatečnou reakcí na diskusní příspěvky k uvedenému tématu, přednesené na sjezdu. Projev B. Mathesia, k němuž V. Černý konkrétně odkazuje (*Tvorba* 1946, č. 28, i sb. *Účtování a výhledy*), jakož i článek Gustava Bareše z *Tvorby* 1946, č. 24 jsou zařazeny do tohoto oddílu antologie.

Bedřich Fučík: Spisovatel a národ. In: *Účtování a výhledy*, s. 283-284. *Lidová demokracie* 16. 6. 1946.

Kamil Bednář: Spisovatelovo poslání. In: *Účtování a výhledy*, s. 279-280. *Svobodné slovo*, 16. 6. 1946.

František Halas: Spisovatel a politik. In: *Účtování a výhledy*, s. 285-286. *Kulturní politika* 1, 1945/46, č. 35, s. 1 a 7.

- Ferdinand Peroutka: Po sjezdu spisovatelů.** In: Účtování a výhledy, s. 330-332. Dnešek 1, 1946, č. 15, s. 225-226.
- Jan Strakoš: Posjezdové přemítání.** In: Účtování a výhledy, s. 336-338. Lidová demokracie 25. 6. 1946.
- Pavel Tigrid: Zrada vzdělanců.** Obzory 2, 1946, č. 27, s. 429. Podepsáno tgd.
- Jan Kolár: V zrcadle prezidentovy řeči.** Obzory 2, 1946, č. 27, s. 430.

K případu Achmatovové a Zoščenka

- Jindřich Chaloupecký: Kultura a politika.** Listy 1, 1946, č. 3, s. 468-473.
- Edvard Valenta: Spisovatel na rozcestí.** Dnešek 1, 1946, č. 24, s. 374-376.
- František Kovárna: Kultura a politika.** Svobodné slovo 8.9. 1946.
- s. 232 Kovárna zde odkazuje s největší pravděpodobností na článek Karla Poláka K případu Zoščenka a Achmatovové, publikovaný v Právu lidu 3.9. 1946 (viz též V. Černý: Skutečnost svoboda, Praha, ČS 1995, s. 347-349).
- Ladislav Štoll: Politika a poezie.** Tvorba 15, 1946, č. 38, s. 597-599, 607.
- Štoll odkazuje ke článkům E. Valenty a F. Kovárny, které jsou zařazeny do tohoto oddílu antologie. – Na výpad vůči „autorovi Slova k mladým“ reagoval Kamil Bednář v článku Šaldův meč a Štollův špendlíček (Kritický měsíčník 7, 1946, č. 17-18, s. 392-397). Štollovu nepřesnou, avšak nikoli zkreslující citaci Bednářovy polemiky s Lumírem Čivrným upravujeme podle originálu (Kamil Bednář: Ohlasy Slova k mladým. Praha, Václav Petr 1941, s. 21-22).
- Bohumil Mathesius: Achmatovová, Botostroj a jiná kouzla.** Tvorba 15, 1946, č. 41, s. 644-645.
- Zahrnujeme tiskové opravy, uveřejněné v následujícím čísle Tvorby.
- Václav Bílý: Nám do toho nic není.** Obzory 2, 1946, č. 46, s. 733-734.
- Pravděpodobně pseudonymní autor odkazuje k úvodníku E. F. Buriana v Kulturní politice 2, 1946/47, č. 7, s. 1 a 2, v němž pisatel polemizuje s článkem Ferdinanda Peroutky Rozkol v české kultuře? (Dnešek 1, 1946, č. 31, s. 481-482), a k článku Václava Černého Sovětská čistka, česká kovicovina a leccos jiného (Kritický měsíčník 7, 1946, č. 17-18, s. 385-392).

Z literárního života

- Ladislav Radimský: Básník a dějiny.** Kvart 4, 1945/46, č. 2, s. 105-108.
- Jaroslav Janů: Jeden problém současné kritiky.** Kritický měsíčník 8, 1947, č. 11-12, s. 278-281.
- Jan Vladislav: Existencialismus a existencialita v literatuře.** Čti 1, 1947, č. 3, s. 21.

- Zdeněk Urbánek: Poezie a politika.** Ohnice 1, 1947, s. 7-11.
s. 257 V první větě druhého odstavce („...aby tato moc mohla být za určitým cílem prosazena...“) doplňujeme podle smyslu původně chybějící výraz *cílem*.
- Ferdinand Peroutka: Tvoř, umělče!** Dnešek 1, 1946, č. 8, s. 120-122.
- František Listopad: Romantismus jako živá umělecká myšlenka?** Kytice 2, 1947, č. 8, s. 366-369.
- Jan Čep: Úděl, který nebude básníkovi odňat.** Akord 12, 1945/46, s. 121-123.
- Jan Grossman: Zproblematizovaná literatura.** Kvart 4, 1945/46, č. 6, s. 324-329.
s. 271 V první větě třetího odstavce („...v nejhrubším obrysu...“) nahrazujeme podle smyslu původní výraz *v nejhlubším*.
- Jiří Kárnec: Poznámky o vztahu dramatu k soudobému životnímu pocitu.** Kvart 4, 1945/46, č. 6, s. 350-359.
- Jiřina Popelová: Filozofie a básnictví.** Kytice 1, 1945/1946, č. 4, s. 145-152.
- Frank Tetauer: Několik poznámek o umění kritickém.** Kytice 2, 1947, č. 8, s. 369-375.
- Jan Grossman: O kritice.** Kvart 5, 1946/49, č. 5, s. 277-283.
- Otakar Mrkvička: Situace současného českého umění.** Kvart 5, 1946/49, č. 2, s. 65-72.
- Jan Mukařovský: Umění a světový názor.** Slovo a slovesnost 10, 1947/48, s. 65-72.
Text publikujeme podle vydání v autorově knize Studie z estetiky (usp. K. Chvatík, Praha, Odeon 1966, s. 245-251).
- Jaroslav Pokorný: K současné situaci českého dramatu.** Otázky divadla a filmu 3, 1947/48, č. 1, s. 1-16.
- Robert Konečný: Kultura a srozumitelnost umění.** Akord 14, 1947/48, č. 5, s. 161-164.
- Jindřich Chaloupecký: Nové úkoly.** Listy 3, 1948, č. 3.
Příslušné číslo Listů již nebylo expedováno; stať jsme převzali ze souborného vydání Chaloupeckého studií a článků Obhajoba umění (usp. M. Červenka a V. Karfík; Praha, ČSS 1991, s. 187-197).

Tvář generace

- Jiří Hájek: Tvář generace.** Generace 1, 1945/46, č. 1, s. 2-6.
- Jindřich Chaloupecký: Konec moderní doby.** Listy 1, 1946, č. 1, s. 7-23.
s. 372 Tvarem *herezi* nahrazujeme původní *herezii*.
- Jan Grossman: Válečná generace.** Listy 1, 1946, č. 1, s. 125-131.
s. 390 Autor odkazuje k článku F. Vrby Studenti nám demonstrují. Generace 1, 1945/46, č. 2, s. 3-4.

Jaroslav Morák: Perspektivy nového umění. Generace 1, 1945/46, č. 4-5, s. 1-7.

V celém článku upravujeme autorem nesprávně užívaná vztažná zájmena.
s. 394 Původní výraz *ne- a mimoumělecky* upravujeme na *neumělecky a mimoumělecky*.

s. 397 Výraz *kontradíci* nahrazujeme podle smyslu výrazem *kontradikcí*.

Prohlášení dynamoarchistů. Aktiv 1, 1946, s. 5-6.

Skupina Ra: Je nutno se představit. Sb. Skupina Ra, 1947.

Prohlášení přetiskujeme z katalogu výstavy Skupina Ra (red. František Šmejkal, vyd. Galerie hl. m. Prahy 1988, s. 126-127).

s. 404 Ve větě „Považujeme umělecký projev za *projev* lidského ducha, jako je tep srdce projevem fyziologickým...“ jsme podle smyslu doplnili chybějící, zde kurzívou vytištěný výraz.

Jiří Hájek: Cesta k syntetickému realismu. Kytice 2, 1947, č. 11-12, s. 529-532.

Jiří Kolář: Poezie města. Kvart 5, 1946/49, s. 40-43.

Jiří Hájek: Oč jde v mladé poezii. Tvorba 16, 1947, č. 52, s. 1020-1021.

Hájkově stati předcházela redakční úvod tohoto znění:

V listopadu a prosinci probíhal v Umělecké besedě v Praze festival mladé literatury, pořádaný literárním odborem UB. Celkem osmi cyklů účastnilo se šest skupin literárních, skupina Ohnice, Skupina 42, skupina Mladé fronty, skupina „syntetického realismu“, mladí katoličtí básníci a literáti skupiny Ra. Jednotlivými mluvčími skupin byli J. Červinka a B. Březovský za Ohnici, J. Chalupecký za 42, J. Morák za MF, J. Hájek za „syntetické realisty“, I. Slavík za katolíky a konečně L. Kundera a Z. Lorenc za skupinu Ra. Sedmý večer byl věnován mladé kritice, na němž o otázkách současné literatury promluvili J. Grossman, J. Vladislav a J. Štern. Závěrečný osmý večer byl věnován diskusi, jež byla uvedena stručnou poznámkou zástupců všech skupin na téma „Co nás pojí a co nás rozděluje“. Přinášíme o festivalu hodnotící článek jednoho z účastníků, Jiřího Hájka, který má být podnětem k zahájení diskuse nejen o festivalu, ale též o zásadních otázkách současné literatury, které festival rozvířil.

Autorem někdy užívané označení „skupina 1942“ opravujeme na uзуální Skupina 42.

Jan Grossman: Směry nejmladší české poezie. Blok 1, 1946/47, č. 3, s. 76.

Jan Vladislav: Projev o umění v cyklu Mladá literatura. Literární noviny (ELK) 17, 1948, č. 3-4, března-duben 1948, s. 33-35.

Projev byl přednesen na sedmém večeru cyklu Mladá literatura dne 4. 12. 1947.

Jiří Hájek: O co šlo na Dobříši. Tvorba 17, 1948, č. 12, s. 232-233.

Literatura a společnost

František Kovárna: Čestný titul národního umělce. Kritický měsíčník 6, 1945, č. 9-10, s. 257-258.

Václav Černý: Stát a básník. Kritický měsíčník 7, 1946, č. 10-11, s. 213-217.

Pravopis cizích slov jsme ve většině případů přizpůsobili současnému úzu (honérů m. honneurů, jokulátor m. joculator, menestrel m. ménétrel).

Miloš Dvořák: Ke kořenům kulturní krize. Akord 13, 1946/47, č. 4, s. 121-126.

Antonín Martin Brousil: Básnická objednávka zemědělského lidu.

Doba 1, 1946/47, č. 6-7, s. 161-163.

Drahomír Šajtar: Umění pro lid? Vyšehrad 2, 1947, č. 13, s. 204.

Rudolf Černý: Umění v moderní společnosti. Akord 14, 1947/48, č. 5, s. 173-178.

Osobnosti a tvorba

Pavel Eisner: Franz Kafka a Praha. Kritický měsíčník 9, 1948, č. 3-4, s. 66-82.

Jan Grossman: Kapitoly o Jaroslavu Haškovi. Listy 2, 1948, č. 1, s. 15-24.

Václav Černý: „Český román“ českým případem. Kritický měsíčník 8, 1947, č. 3-4, s. 63-72.

U všech citací z románu Černý důsledně odkazoval k příslušným stránkám bohužel neupřesněného (zřejmě prvního, 1946) knižního vydání. Zde tyto údaje rušíme, ponecháváme je pouze tam, kde autor necituje, nýbrž vybízí ke srovnání apod.

Jan Patočka: Osobnost a tvorba. Kytice 2, 1947, č. 4, s. 177-182.

s. 493 Ve větě „Především „poznání“, že duchovní život...“ upravujeme původní formulaci *nové a staré* podle smyslu na *nové na staré*.